

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Jak řešit splnění poplatkové povinnosti z žaloby, odvolání, dovolání či kasační stížnosti po uplynutí lhůty určené výzvou soudu k zaplacení soudního poplatku?

Žijeme v době, kdy přirozenoprávní zásada pacta sunt servanda [smlouvy se mají dodržovat], je stále více relativizována, a zásada, že daný slib zavazuje, je čím dál častěji porušována. Jinak řečeno, prohlášení „ano“ není tím, čím dříve bývalo, a to i navzdory zákonnému imperativu obsaženému v § 3 odst. (2) písm. d) zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník.

Neblahým důsledkem shora popsané doby je mj. to, že i ti, kteří poctivě pracují, se mohou čas od času dostat [byť i jen krátkodobě] do nepříznivé finanční situace způsobené pozdním vyplacením mzdy nebo platu, či prodlením s úhradou faktury zákazníkem.

A pokud se zrovna soudíte, a ke shora popsané situaci doje ve chvíli, kdy je třeba na základě výzvy soudu zaplatit soudní poplatek, je tu problém.

Podle ustanovení § 9 odst. (1) zákona č. [549/1991](#) Sb., o soudních poplatcích, ve znění **od 30.09. 2017**, stanoví, že: „*Nebyl-li poplatek za řízení splatný podáním návrhu na zahájení řízení, odvolání, dovolání nebo kasační stížnosti zaplacen, soud vyzve poplatníka k jeho zaplacení ve lhůtě, kterou mu určí v délce alespoň 15 dnů; výjimečně může soud určit lhůtu kratší. **Po marném uplynutí této lhůty soud řízení zastaví. K zaplacení poplatku po marném uplynutí lhůty se nepřihlíží.***“

DBK PARTNERS®

ADVOKÁTNÍ KANCELÁŘ

Právní úprava účinná **do 29.09. 2017**^[1] umožňovala poplatníkům řešit shora uvedený problém tak, že po uplynutí soudem určené dodatečné lhůty vyčkali na vydání usnesení o zastavení řízení pro nezaplacení poplatku, a pokud do té doby u nich krátkodobý nedostatek volných peněžních prostředků takříkajíc „nepominul“, pak jednoduše podali proti procesnímu usnesení o zastavení řízení pro nezaplacení poplatku odvolání, přičemž ve většině případů v jeho průběhu potřebné peněžní prostředky získali, a problém byl vyřešen - byť „pozdním“, ale přesto „účinným“ - zaplacením soudního poplatku. Tento postup však ustanovení § 9 odst. (1) zákona č. [549/1991](#) Sb., o soudních poplatcích, ve znění účinném od 30.09. 2017, zapovídá.

Pokud má poplatník problém zaplatit soudní poplatek z žaloby, odvolání, dovolání či kasační stížnosti, z důvodu *krátkodobého* nedostatku *volných* peněžních prostředků, pak jeho situace zpravidla není řešitelná skrze procesní institut individuálního osvobození od soudních poplatků podle § 138 odst. (1) zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád (dále též „o.s.ř.“) nebo ve správním

soudnictví podle § 36 odst. (3) zákona č. [150/2002](#) Sb., správní řád soudní (dále též „s.ř.s.“). A pokud poplatník tuto nepříznivou situaci „řeší“ až po uplynutí soudem určené dodatečné lhůty k zaplacení soudního poplatku, nepřichází v úvahu ani řešení skrze ustanovení § 9 odst. (4) písm. c) zákona č. [549/1991](#) Sb., o soudních poplatcích.

Vzniká tak zcela legitimní, a ryze praktická otázka, **co s tím?**

Za prvé:

Mám za to, že **řešením může být aplikace institutu posečkání** podle ustanovení § 156 odst. (1) zákona č. [280/2009](#) Sb., daňový řád (dále též „daňový řád“), přičemž jsem toho názoru, že **aplikaci institut posečkání by nemělo bránit ani uplynutí soudem určené dodatečné lhůty** pro zaplacení soudního poplatku, neboť podle ustanovení § 156 odst. (4) daňového řádu *lze posečkání povolit i zpětně*.

K tomuto závěru mě vedou následující argumenty:

Podle ustanovení § 156 odst. (1) daňového řádu **je poplatník oprávněn požádat správce daně nebo poplatku** [v případě soudních poplatků soud] **o povolení posečkání s úhradou daně nebo poplatku**, popřípadě rozložení její úhrady na splátky.

Podle ustanovení § 2 odst. (1), § 2 odst. (2) písm. a) a § 2 odst. (3) písm. a) daňového řádu a § 13 odst. (2) zákona č. [549/1991](#) Sb., o soudních poplatcích [„*Při správě placení poplatků se postupuje podle daňového řádu, pokud nestanoví tento zákon jinak.*“], **se ustanovení § 156 daňového řádu**, které upravuje institut „posečkání“, **použije i na správu placení soudních poplatků**.

Podle ustanovení § 156 odst. (1) písm. a) daňového řádu: „*Na žádost daňového subjektu nebo z moci úřední může správce daně povolit posečkání úhrady daně, popřípadě rozložení její úhrady na splátky (dále jen „posečkání“), ... pokud by neprodlená úhrada znamenala pro daňový subjekt vážnou újmu, ...*“

Podle ustanovení § 156 odst. (4) daňového řádu: „**Posečkání lze povolit nejdříve ode dne splatnosti, a to i zpětně.**“

V nálezu ze dne 28.05. 2019 spisové značky spisové značky **IV.ÚS 2338/18** se Ústavní soud přihlásil k doktríně (principu), podle níž **má soud při „aplikaci práva“ dát přednost takovému výkladu, který umožní věcné projednání žaloby před výkladem, který věcné projednání žaloby zapovídá**[2]. Jen takovýto výklad a aplikaci práva lze považovat za ústavně-konformní.

Prizmatem principu uvedeného v předcházejícím odstavci mám za to, že v případech, kdy se poplatník dostane přechodně do nepříznivé finanční situace, by soud měl řešit vzniklou situaci formou „posečkání“ s tím, že pokud daňový řád umožňuje povolit posečkání i zpětně, nemělo by aplikaci tohoto institutu daňového práva bránit ani marné uplynutí soudem dodatečně určené lhůty pro zaplacení soudního poplatku.

V souvislosti s výše uvedenou argumentací je třeba vypořádat se s tím, **zda lhůta uvedená v § 9 odst. (1) zákona č. [549/1991](#) Sb., o soudních poplatcích, je lhůtou hmotněprávní**, kterou nelze nikterak „překročit“, **nebo zda jde o lhůtu soudcovskou**, kterou lze v odůvodněných případech prodloužit.

Z hlediska právního charakteru lhůty bylo ustanovení § 9 odst. (1) zákona č. [549/1991](#) Sb., o soudních poplatcích, **zformulováno mimořádně nešťastným způsobem**.

Je tomu tak mj. proto, že *na straně jedné* má soud po marném uplynutí lhůty řízení zastavit a k soudnímu poplatku zaplacenému po marném uplynutí lhůty nemá přihlížet, *na straně druhé* je 15 denní lhůta k zaplacení soudního poplatku kodifikována jako „nejkratší možná“ [k tomu viz. obrat „alespoň“ 15 dnů, výjimečně může soud určit lhůtu kratší], a **soud je oprávněn v rámci soudcovské úvahy určit lhůtu delší**, tedy pokud je lhůta delší než 15 dní, pak *de iure* ji soud může určit v jakékoliv délce, neboť soud není v tomto směru zákonem o soudních poplatcích nikterak limitován.

Z důvodů uvedených v předchozím odstavci mám za to, že i vzdor zákonodárcem použitému imperativu, že soud má po marném uplynutí lhůty řízení zastavit a k soudnímu poplatku zaplacenému po marném uplynutí lhůty nemá přihlížet, **je třeba formou ústavně-konformního výkladu** ustanovení § 9 odst. (1) zákona č. [549/1991](#) Sb., o soudních poplatcích, **dospět k závěru, že:**

- **zde uvedená lhůta je lhůtou soudcovskou**, kterou lze v odůvodněných případech prodloužit, **a proto i v případě soudních poplatků lze postupovat podle** ustanovení § 156 odst. (1) a (4) daňového řádu, **a v odůvodněných případech lze i po uplynutí lhůty k zaplacení soudního poplatku povolit posečkání se zpětnými účinky**, které umožní věcné projednání podané žaloby, odvolání, dovolání či kasační stížnosti.

Správnost shora uvedeného výkladu pak „potvrzuje“ usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 16.04. 2019 spisové značky **30 Cdo 825/2019**, podle něhož **pokud soud** pravomocně **nevyhoví žádosti poplatníka** [tj. žalobce, odvolatele, dovolatele, stěžovatele] **o přiznání individuálního osvobození od soudních poplatků, musí mu znovu zaslat výzvu k jeho zaplacení spolu se stanovením nové lhůty** k jeho zaplacení. Pokud by na základě ustanovení § 9 odst. (1) zákona č. [549/1991](#) Sb., o soudních poplatcích, jednou soudem stanovená lhůta k zaplacení soudního poplatku byla lhůtou hmotněprávní a prekluzivní [propadnou], po jejímž uplynutí by nebylo možné následek v podobě zastavení řízení jakkoliv „zvrátit“, bylo by třeba na shora uvedené usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 16.04. 2019 spisové značky 30 Cdo 825/2019 pohlížet jako na rozhodnutí *excesivní*, které by bylo zjevně jako rozporné s textem zákona *projevem libovůle* moci soudní.

Za druhé:

Stává se, a to zejména v řízeních před vyššími soudy, že soud ještě před zaplacením soudního poplatku, nebo spolu s odesláním výzvy k zaplacení soudního poplatku, si vyžádá od protistrany vyjádření, nebo v řízení před správním soudem nebo Nejvyšším správním soudem si vyžádá od žalovaného správního orgánu spisy.

Princip judikovaný v nálezu Ústavního soudu ČR ze dne 28.05. 2019 spisové značky spisové značky IV.ÚS 2338/18, podle něhož má soud při „aplikaci práva“ dát přednost takovému výkladu, který umožní věcné projednání žaloby před výkladem, který věcné projednání žaloby zapovídá, by se měl promítnout i do ústavně-konformního výkladu ustanovení § 9 odst. (4) písm. a) zákona č. [549/1991](#) Sb., o soudních poplatcích, podle něhož: „**pro nezaplacení poplatku soud řízení nezastaví, ... začal-li již jednat o věci samé, ...**“.

Klíčovou otázkou je, **od jakého časového okamžiku již soud „jedná o věci samé“**.

Mám za to, že **za ústavně-konformní nelze považovat takový výklad** § 9 odst. (4) písm. a) zákona č. [549/1991](#) Sb., o soudních poplatcích, **kteřý „jednání o věci samé“ spojuje až s přednesem žaloby na soudem nařízeném ústním jednání, nebo vyhlášením rozsudku o věci samé v případech, kdy jednání před soudem nebylo konáno**.

Zákonodárcem v ustanovení § 9 odst. (4) písm. a) zákona č. [549/1991](#) Sb., o soudních poplatcích, použitý obrat „začal-li“ již jednat, zcela vylučuje, aby předmětný časový okamžik v případech, kdy jednání před soudem nebylo konáno, byl spojován s vyhlášením rozsudku o věci samé, neboť vyhlášením rozsudku řízení o věci samé na daném stupni soudní soustavy „končí“ a nikoliv „začíná“. Tato skutečnost pak *prima facie* již činí zcela nepoužitelnou judikaturu Nejvyššího správního soudu, která shora uvedený časový okamžik váže k rozhodnutí soudu.

Je notorií, že ve správním soudnictví je [na základě ustanovení § 51 s.ř.s.] významná část nápadu rozhodována bez nařízení jednání, a proto k „přednesu“ správní žaloby žalobcem nikdy nedojde.

Procesní princip rovnosti [k tomu viz. § 18 odst. (1) o.s.ř. - „Účastníci mají v občanském soudním řízení rovné postavení.“ / věta první § 36 odst. (1) s.ř.s. - „Účastníci mají v řízení rovné postavení.“], jakož i **ústavní princip rovnosti** [k tomu viz. článek 96 odst. (1) Ústavy ČR - „Všichni účastníci řízení mají před soudem rovná práva.“] pak **zapovídá, aby okamžik, s nímž lze spojit jednání soudu o věci samé, byl v různých soudních řízeních posuzován odlišně** [rozdílně], a navíc, **aby byl tento okamžik činěn závislým buď na procesním postoji účastníků řízení** [k tomu viz. § 51 odst. (2) s.ř.s.], nebo **na tzv. kabinetním posouzení napadeného správního rozhodnutí správním soudem** z hledisek uvedených v ustanovení § 76 odst. (1) a (2) s.ř.s.

Prizmatem argumentů uvedených v odstavcích 23. až 28. mám shodně s *kasačním usnesením*[3] Nejvyššího soudu ČR ze dne 20.06. 2018 číslo jednací **32 Cdo 1279/2018-411**, jakož i *zamítavým usnesením*[4] Nejvyššího soudu ČR ze dne 31.10. 2012 spisové značky **33 Cdo 3273/2011**, za to, že:

- **za okamžik, s nímž lze spojit jednání soudu o věci samé, lze považovat jakýkoliv procesní úkon soudu, který procesní právo předvídá a upravuje, a který má vliv na zahájení, průběh, nebo skončení řízení,**

příčemž

zajisté není sporu, že za úkon soudu, který má zcela nepochybně bezprostřední vliv na samotný průběh i skončení řízení [tj. rozhodnutí o věci samé, včetně způsobu, jakým bude o žalobě nebo návrhu žalobce rozhodnuto] **lze považovat výzvu soudu k podání vyjádření žalovaného [odpůrce, povinného ... atp.] k podané žalobě, odvolání, dovolání [v řízení před Nejvyšším soudem ČR], ke kasační stížnosti [v řízení před Nejvyšším správním soudem], a také výzvu občanskoprávního soudu [v řízení podle ustanovení § 244 až § 250t o.s.ř.], správního soudu nebo kasačního soudu [NSS] k předložení úplné spisové dokumentace žalovaným správním orgánem.**

Tento výklad pak utvrzuje mj. i to, že zákonodárce v ustanovení § 9 odst. (4) písm. a) zákona č. [549/1991](#) Sb., o soudních poplatcích, použil obrat „jednat **o věci samé**“, a **nikoliv** obrat „jednat **ve věci samé**“. Významově jednat o věci - tedy jednat „o něčem“ - znamená učinit *jakýkoliv úkon, který s řešenou materií nějak souvisí*, a to bez ohledu na druh či kvalitu úkonu. Zatímco výzva soudu k zaplacení soudního poplatku není spojena s vlastní věcí [nápadem] samou, ale s *druhem řízení* na konkrétním stupni soudní soustavy [nalézací řízení o občanskoprávní žalobě, řízení o správní žalobě, odvolací řízení, dovolací řízení, řízení o kasační stížnosti], výzva soudu k podání **vyjádření žalovaného k podané žalobě, k odvolání, k dovolání či ke kasační stížnosti, či výzva občanskoprávního soudu nebo správního soudu anebo kasačního soudu k předložení úplné spisové dokumentace žalovaným**, je zcela zjevně úkonem soudu, kterým *přímo souvisí s vlastním řešením věci* [řešením nápadu], a soud jím v souladu s procesními předpisy i směrem navenek dává najevo, že se již začal zabývat [tedy slovy zákona „začal jednat“] případem, který je předmětem toho či onoho nápadu.

Závěr:

Na to, zda bude soudní praxe akceptovat řešení predestinované v tomto článku, si bude odborná veřejnost muset nějakou dobu počkat. Nicméně k včasné a právně přípustné ústavní stížnosti ze dne 03.08. 2019, která směřuje proti výroku I. usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 04.07. 2019 číslo jednací 4 As 246/2019-23, o zastavení řízení o kasační stížnosti pro pozdní zaplacení soudního poplatku z důvodu krátkodobého nedostatku volných peněžních prostředků na straně stěžovatele, a to poté, kdy si Nejvyšší správní soud již vyžádal vyjádření žalovaného odvolacího správního orgánu a vyzval žalovaný odvolací správní orgán, aby mu předložil kompletní spisovou dokumentaci vzešlou z řízení před správním orgánem I. stupně i správním orgánem odvolacím, se touto otázkou bude zabývat Ústavní soud ČR.

Mgr. Robert Sobotka

[DBK PARTNERS, advokátní kancelář, s.r.o.](#)

Vinohradská 938/37
120 00 Praha 2

Tel.: +420 244 912 463

Fax: +420 244 912 803

e-mail: ak@dbkp.cz

[1] K tomu viz. § 9 odst. (7) zákona č. [549/1991](#) Sb., o soudních poplatcích, ve znění účinném do 29.09. 2017.

[2] Byť tento závěr Ústavní soud ČR učinil v souvislosti s posuzováním obsahu žalobního petitu žalobce, nikoliv v souvislosti s poplatkovou povinností žalobce [nebo odvolatele, dovolatele v řízení před Nejvyšším soudem, či stěžovatele v řízení před Nejvyšším správním soudem].

[3] Tedy rozhodnutím o věci samé.

[4] Tedy rozhodnutím o věci samé.

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Právní aspekty terapie psychedeliky](#)
- [Význam sportovních pravidel při posuzování odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy](#)
- [Okamžité zrušení pracovního poměru učiněné z „opatrnosti“ zaměstnavatele ve světle judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Výroční zpráva ÚOOÚ za rok 2025: nové regulační priority v oblasti ochrany osobních údajů](#)
- [Vadné nařízení vlády č. 493/2025 Sb. a dopady fixace limitů drobných oprav na pronajímatele](#)
- [Nařízení PPWR: cesta do pekla dlážděná dobrými úmysly](#)
- [AML - od zákona č. 253/2008 Sb. k AMLR: co konkrétně musí česká povinná osoba změnit do roku 2027](#)
- [Podmíněné propuštění ve světle zásady ústnosti a přímosti](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 37.: Povinná forma jednání ve smlouvách](#)

- [Poučení z krizového vývoje v kauze bitcoiny](#)
- [EUDAMED: Jednotná databáze mění pravidla hry na trhu zdravotnických prostředků](#)